

A kétnyelvűség és multikulturalitás kérdésköre Jyväskyläben – születésüktől fogva több kultúrához tartozó alanyok esetében

Különös tekintettel a finn-magyar kétnyelvű családok gyermekeire

Az előadásomban ismertetésre kerülő kutatás Jyväskyläben készült, 2012 novembere és 2013 januárja között. Olyan alanyokat interjúvoltam meg, akik születésüktől kezdve legalább két kultúrához tartoznak. Arra voltam kíváncsi, hogyan sikerült (ha egyáltalán sikerült) megőrizni anyanyelvüket és kultúrájukat, illetve mentek-e keresztül személyes válságon multikulturalitásukból kifolyóan.

Az előadás alapját finn-magyar kétnyelvűekkel készített interjúk képezik, és össze kívánom vetni az ő eredményeiket két másik interjúalany eredményeivel, akiknek nem a magyar a másik kultúrájuk és nyelvük.

Az interjúkat 5 fővel készítettem el, két férfi és három nő vett részt a kutatásban. Jelenleg mindannyian jyvaskyläi lakosok. A legfiatalabb alany 24, a legidősebb 58 éves volt. Az alanyokat, személyiségi jogaik figyelembevételével, az ábécé betűivel jelöltem, olyan sorrendben, ahogyan időrendben az interjúk készültek.

Az interjúkból kitűnik, hogy pusztán nyelvi vagy pusztán kulturális vetülete nem vizsgálható a dolgoknak, mert mindkét szempontból lényeges különbségek tapasztalhatóak a finn-magyar és a finn-nem magyar interjúalanyok között.

Az interjúkban elsősorban szociolingvisztikai jelenségeket, a kérdő intonáció alakulását, a kulturális és szociológiai hovatartozás érzését vizsgáltam/próbáltam feltérképezni.

Az alanyok szociolingvisztikai szempontból három csoportba sorolhatóak jelenlegi nyelvhasználati állapotukat figyelembe véve (szándékos teljes nyelvcsere, dekulturális, tökéletes többnyelvűség, bikulturális, teljes kétnyelvűség). Érdekes megfigyelni, hogy jelenlegi állapotuk hogyan alakult a kezdetektől. Egy kivételével mindannyian akkor voltak gyerekek (és akkor is költöztek a másik kultúrájuk országába), amikor a '80-as évek végén, '90-es évek elején válság uralkodott Európa szerte. Ez a válság aztán megszűnt ugyan, de az alanyok életében kitörölhetetlen következményeket hagyott maga után.

Miután az eredményeket láttam, elgondolkoztam a következőkön: manapság, akár a válság hatására, akár más miatt, rengetegen hagyják el Magyarországot, és telepednek le akár Finnországban, akár más, fejlettebb nyugat-európai országban, kötnek vegyes házasságokat, vagy akár viszik magukkal nagyon kicsi gyerekeiket. A kutatás némileg képet adhat arról, hogy – bár a világ és Európa rengeteget fog változni az elkövetkező 20 évben, mégis – hol és hogyan lesz lehetőségük élni, beszélni, kultúrájukat őrizni vagy elvetni a mostani kivándorlók gyerekeinek, akkor már fiatal felnőttként.

Természetesen az egyéni múlt és értékrend is szerepet játszott abban, ahogyan az interjúsorozat szereplői megélték a saját válságukat annak idején, ám általános tanulságok és felhasználható eredmények is leszűrhetőek.

Az interjúk elméleti hátterét Kiss Jenő *Társadalom és nyelvhasználat* című könyve adta, és az adatok feldolgozása során az e könyvben megadott szociolingvisztikai terminusokra támaszkodtam.

Az előadás első felében, a bevezetés után bemutatom az alanyok személyes hátterét, már amennyire ez az eredmények tükrében releváns. Ez után következik az alanyok jelenlegi

szociolingvisztikai állapotának bemutatása, különös tekintettel arra, hogy az állapot stabil-e, vagy tendál-e valamilyen irányban. A továbbiakban vizsgálom azt is, hogy az alanyok eldöntendő-kérdésintonációja milyen nyelvészeti képet mutat, végül a szociális és kulturális hovatartozás kérdésköre következik.

Az előadás végén leszűrhetjük a következtetést, hogy a félig magyar interjúalanyok, összehasonlítva a többiekkel, erősebben ragaszkodnak ahhoz a kultúrához, melytől jelenleg távol vannak (esetükben a magyarhoz), mint azon többkultúrájú alanyok, akiknek másik kultúrája és nyelve nem Magyarországhoz (esetleg nem is Európához) tartozik. Fontos látni, hogy ebben nagy szerepe van a nyelvi nevelésnek, és a szülők azon igyekezetének, hogy megőrizték gyermekeikben mindkét nyelvet és kultúrát, születésüktől kezdve felnőtt korukig. S bár az alanyok mindegyike többkultúrájúnak érzi magát, s mindegyikük ugyanott lakik, a félig magyarok kevesebb személyes válságon mentek keresztül, jobban tartják Magyarországgal a kapcsolatot (mint a többiek a nem-finn országokkal), és stabilabbnak érzik helyüket mind a magyar mind pedig a finn kultúrában és társadalomban.

Az előadás nyelve: magyar

Az előadás szekciója: nyelvtudomány

Előadó neve: Magyar Szilvia

Előadó intézménye: másodéves doktorandusz hallgató, ELTE, Nyelvtudományi Doktori Iskola, Interkulturális Nyelvészet doktori program